

॥ शिवसहस्रनामस्तोत्रम् (विष्णुकृतम्) ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम्।

प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥

नमोऽस्तु ते व्यास विशालबुद्धे फुल्लारविन्दायतपत्रनेत्र।

येन त्वया भारततैलपूर्णः प्रज्वालितो ज्ञानमयः प्रदीपः ॥

नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरोत्तमम्।

देवीं सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत् ॥

वन्दे शम्भुमुमापतिं सुरगुरुं वन्दे जगत्कारणम्

वन्दे पन्नगभूषणं मृगधरं वन्दे पशूनां पतिम्।

वन्दे सूर्यशशाङ्कवह्निनयनं वन्दे मुकुन्दप्रियम्

वन्दे भक्तजनाश्रयं च वरदं वन्दे शिवं शङ्करम् ॥

ऋषय ऊचुः

कथं देवेन वै सूत देव-देवान्महेश्वरात्।

सुदर्शनारख्यं वै लब्धं वक्तुमर्हसि विष्णुना ॥ १ ॥

सूत उवाच

देवानामसुरेन्द्राणामभवच्च सुदारुणः।

सर्वेषामेव भूतानां विनाश-करणो महान् ॥ २ ॥

ते देवाः शक्ति-मुसलैः सायकैर्नत-पर्वभिः।

प्रभिद्यमानाः कुन्तैश्च दुद्रुवुर्भय-विह्वलाः ॥ ३ ॥

पराजितास्तदा देवादेव-देवेश्वरं हरिम्।

प्रणोमुस्तं सुरेशानं शोक-संविग्न-मानसाः ॥ ४ ॥

तान् समीक्ष्याथ भगवान् देव-देवेश्वरो हरिः ।
प्रणिपत्य स्थितान् देवानिदं वचनमब्रवीत् ॥ ५ ॥

वत्साः किमिति वै देवाश्च्युतालङ्कार-विक्रमाः ।
समागताः स-सन्तापा वक्तुमर्हथ सुव्रताः ॥ ६ ॥

तस्य तद् वचनं श्रुत्वा तथा-भूताः सुरोत्तमाः ।
प्रणम्याहुर्यथा-वृत्तं देव-देवाय विष्णवे ॥ ७ ॥

भगवन् देव-देवेश विष्णो जिष्णो जनार्दन ।
दानवैः पीडिताः सर्वे वयं शरणमागताः ॥ ८ ॥

त्वमेव देव-देवेश गतिर्नः पुरुषोत्तम ।
त्वमेव परमात्मा हि त्वं पिता जगतामपि ॥ ९ ॥

त्वमेव भर्ता हर्ता च भोक्ता दाता जनार्दन ।
हन्तुमर्हसि तस्मात् त्वं दानवान् दानवार्दन ॥ १० ॥

दैत्याश्च वैष्णवैर्ब्राह्मै रौद्रैर्याम्यैः सुदारुणैः ।
कौबेरैश्चैव सौम्यैश्च नैर्ऋत्यैर्वारुणैर्दृढैः ॥ ११ ॥

वायव्यैश्च तथाग्नेयैरैशानैर्वार्षिकैः शुभैः ।
सौरै रौद्रैस्तथा भीमैः कम्पनैर्जृम्भणैर्दृढैः ॥ १२ ॥

अवध्या वर-लाभात् ते सर्वे वारिज-लोचन ।
सूर्य-मण्डल-सम्भूतं त्वदीयं चक्रमुद्यतम् ॥ १३ ॥

कुण्ठितं हि दधीचेन च्यावनेन जगद्गुरो ।
दण्डं शार्ङ्गं तवास्त्रं च लब्धं दैत्यैः प्रसादतः ॥ १४ ॥

पुरा जलन्धरं हेतुं निर्मितं त्रि-पुरारिणा ।
रथाङ्गं सुशितं घोरं तेन तान् हन्तुमर्हसि ॥ १५ ॥

तस्मात् तेन निहन्तव्या नान्यैः शस्त्र-शतैरपि।
ततो निशम्य तेषां वै वचनं वारिजेक्षणः ॥ १६ ॥

वाचस्पति-मुखानाह स हरिश्चक्र-भृत् स्वयम्।

श्री-विष्णुरुवाच

भो भो देवा महादेवं सर्वैर्देवैः सनातनैः ॥ १७ ॥

सम्प्राप्य साम्प्रतं सर्वं करिष्यामि दिवौकसाम्।
देवा जलन्धरं हन्तुं निर्मितं हि पुरारिणा ॥ १८ ॥

लब्ध्वा रथाङ्गं तेनैव निहत्य च महासुरान्।
सर्वान् धुन्धु-मुखान् दैत्यान् अष्ट-षष्टि-शतान् सुरान् ॥ १९ ॥

स-बान्धवान् क्षणादेव युष्मान् सन्तारयाम्यहम्।

सूत उवाच

एवमुक्त्वा सुर-श्रेष्ठान् सुर-श्रेष्ठमनुस्मरन् ॥ २० ॥

सुर-श्रेष्ठस्तदा श्रेष्ठं पूजयामास शङ्करम्।
लिङ्गं स्थाप्य यथा-न्यायं हिमवच्छिखरे शुभे ॥ २१ ॥

मेरु-पर्वत-सङ्काशं निर्मितं विश्व-कर्मणा।
त्वरितारख्येन रुद्रेण रौद्रेण च जनार्दनः ॥ २२ ॥

स्नाप्य सम्पूज्य गन्धाद्यैर्ज्वालाकारं मनोरमम्।
तुष्टाव च तदा रुद्रं सम्पूज्याग्नौ प्रणम्य च ॥ २३ ॥

देवं नाम्नां सहस्रेण भवाद्येन यथा-क्रमम्।
पूजयामास च शिवं प्रणवाद्यं नमोन्तकम् ॥ २४ ॥

देवं नाम्नां सहस्रेण भवाद्येन महेश्वरम्।
प्रति-नाम स पद्मेन पूजयामास शङ्करम् ॥ २५ ॥

अग्नौ च नामभिर्देवं भवाद्यैः समिदादिभिः।
स्वाहान्तैर्विधिवद्धुत्वा प्रत्येकमयुतं प्रभुम् ॥ २६ ॥

तुष्टाव च पुनः शम्भुं भवाद्यैर्भवमीश्वरम्।

श्री-विष्णुरुवाच

॥ स्तोत्रम् ॥

अस्य श्री-शिव-सहस्र-नाम-स्तोत्र-महा-मन्त्रस्य —
श्री-विष्णुः ऋषिः, अनुष्टुप् छन्दः, परमात्मा श्री-शङ्करो देवता।

॥ ध्यानम् ॥

मूले कल्प-द्रुमस्य द्रुत-कनक-निभं चारु-पद्मासन-स्थं
वामाङ्गारूढ-गौरी-निबिड-कुच-भराभोग-गाढोपगूढम्।
नानालङ्कार-कान्तं वर-परशु-मृगाभीति-हस्तं त्रि-नेत्रं
वन्दे बालेन्दु-मौलिं गज-वदन-गुहाश्लिष्ट-पार्श्व महेशम् ॥

भवः शिवो हरो रुद्रः पुरुषः पद्म-लोचनः।
अर्थितव्यः सदाचारः सर्व-शम्भु-महेश्वरः ॥ १ ॥

ईश्वरः स्थाणुरीशानः सहस्राक्षः सहस्रपात्।
वरीयान् वर-दो वन्द्यः शं-करः पर-मेश्वरः ॥ २ ॥

गङ्गा-धरः शूल-धरः परार्थैक-प्रयोजनः।
सर्व-ज्ञः सर्व-देवादि-गिरि-धन्वा जटा-धरः ॥ ३ ॥

चन्द्रापीडश्चन्द्रमौलिर्विद्वान् विश्वामरेश्वरः ।
 वेदान्त-सार-सन्दोहः कपाली नील-लोहितः ॥ ४ ॥
 ध्यानाधारोऽपरिच्छेद्यो गौरी-भर्ता गणेश्वरः ।
 अष्ट-मूर्तिर्विश्व-मूर्तिस्त्रि-वर्गः स्वर्ग-साधनः ॥ ५ ॥
 ज्ञान-गम्यो दृढ-प्रज्ञो देव-देवस्त्रि-लोचनः ।
 वामदेवो महा-देवः पाण्डुः परिदृढोऽ-दृढः ॥ ६ ॥
 विश्व-रूपो विरूपाक्षो वागीशः शुचिरन्तरः ।
 सर्व-प्रणय-संवादी वृषाङ्को वृष-वाहनः ॥ ७ ॥
 ईशः पिनाकी खट्वाङ्गी चित्र-वेषश्चिरन्तनः ।
 तमो-हरो महा-योगी गोप्ता ब्रह्माङ्ग-हृज्जटी ॥ ८ ॥
 काल-कालः कृत्ति-वासाः सु-भगः प्रणवात्मकः ।
 उन्मत्त-वेषश्चक्षुष्यो दुर्वासाः स्मर-शासनः ॥ ९ ॥
 दृढायुधः स्कन्द-गुरुः परमेष्ठी परायणः ।
 अनादि-मध्य-निधनो गिरि-शो गिरि-बान्धवः ॥ १० ॥
 कुबेर-बन्धुः श्री-कण्ठो लोक-वर्णोत्तमोत्तमः ।
 सामान्य-देवः कोदण्डी नील-कण्ठः परश्वधी ॥ ११ ॥
 विशालाक्षो मृग-व्याधः सुरेशः सूर्य-तापनः ।
 धर्म-कर्माक्षमः क्षेत्रं भगवान् भग-नेत्र-भित् ॥ १२ ॥
 उग्रः पशु-पतिस्ताक्षर्य-प्रिय-भक्तः प्रियं-वदः ।
 दान्तोदया-करो दक्षः कपर्दी काम-शासनः ॥ १३ ॥
 श्मशान-निलयः सूक्ष्मः श्मशान-स्थो महेश्वरः ।
 लोक-कर्ता भूत-पतिः महा-कर्ता महौषधी ॥ १४ ॥

उत्तरो गो-पतिर्गोप्ता ज्ञान-गम्यः पुरातनः।
नीतिः सुनीतिः शुद्धात्मा सोम-सोम-रतः सुखी ॥ १५ ॥

सोम-पोऽमृत-पः सोमो महा-नीतिर्महा-मतिः।
अजात-शत्रुरालोकः सम्भाव्यो हव्यवाहनः ॥ १६ ॥

लोक-कारो वेद-कारः सूत्र-कारः सनातनः।
महर्षिः कपिलाचार्यो विश्व-दीप्तिस्त्रि-लोचनः ॥ १७ ॥

पिनाक-पाणिर्भूर्देवः स्वस्ति-दः स्वस्ति-कृत् सदा।
त्रि-धामा सौभ-गः शर्व-सर्व-ज्ञः सर्व-गोचरः ॥ १८ ॥

ब्रह्म-धृग्-विश्व-सृक्-स्वर्गः कर्णिकारः प्रियः कविः।
शाखो विशाखो गो-शाखः शिवो नैकः क्रतुः समः ॥ १९ ॥

गङ्गा-प्लवोदको भावः सकलः स्थपति-स्थिरः।
विजितात्मा विधेयात्मा भूत-वाहन-सारथिः ॥ २० ॥

स-गणो गण-कार्यश्च सुकीर्तिश्छिन्न-संशयः।
काम-देवः काम-पालो भस्मोद्धूलित-विग्रहः ॥ २१ ॥

भस्म-प्रियो भस्म-शायी कामी कान्तः कृतागमः।
स-मायुक्तो निवृत्तात्मा धर्म-युक्तः सदा-शिवः ॥ २२ ॥

चतुर्मुखश्चतुर्बाहुर्दुरावासो दुरासदः।
दुर्गमो दुर्लभो दुर्गः सर्वायुध-विशारदः ॥ २३ ॥

अध्यात्म-योग-निलयः सुतन्तुस्तन्तु-वर्धनः।
शुभाङ्गो लोक-सारङ्गो जगदीशोऽमृताशनः ॥ २४ ॥

भस्म-शुद्धि-करो मेरुरोजस्वी शुद्ध-विग्रहः।
हिरण्य-रेतास्तरणिर्मरीचिर्महिमालयः ॥ २५ ॥

महा-हृदो महा-गर्भः सिद्ध-वृन्दार-वन्दितः।
व्याघ्र-चर्म-धरो व्याली महा-भूतो महा-निधिः ॥ २६ ॥
अमृताङ्गोऽमृत-वपुः पञ्च-यज्ञः प्रभञ्जनः।
पञ्च-विंशति-तत्त्व-ज्ञः पारिजातः परावरः ॥ २७ ॥
सुलभः सुव्रतः शूरो वाङ्मयैक-निधिर्निधिः।
वर्णाश्रम-गुरुर्वर्णी शत्रु-जिच्छत्रु-तापनः ॥ २८ ॥
आश्रमः क्षपणः क्षामो ज्ञान-वानचलाचलः।
प्रमाण-भूतो दुर्ज्ञेयः सु-पर्णो वायु-वाहनः ॥ २९ ॥
धनुर्धरो धनुर्वेदो गुण-राशिर्गुणाकरः।
अनन्त-दृष्टिरानन्दो दण्डो दमयिता दमः ॥ ३० ॥
अभिवाद्यो महाचार्यो विश्व-कर्मा विशारदः।
वीत-रागो विनीतात्मा तपस्वी भूत-भावनः ॥ ३१ ॥
उन्मत्त-वेषः प्रच्छन्नो जित-कामोऽजित-प्रियः।
कल्याण-प्रकृतिः कल्पः सर्व-लोक-प्रजा-पतिः ॥ ३२ ॥
तपः-स्वी तारको धी-मान् प्रधान-प्रभुरव्ययः।
लोक-पालोऽन्तर्हितात्मा कल्पादिः कमलेक्षणः ॥ ३३ ॥
वेद-शास्त्रार्थ-तत्त्व-ज्ञो नियमो नियमाश्रयः।
चन्द्रः सूर्यः शनिः केतुर्वि-रामो विद्रुम-च्छविः ॥ ३४ ॥
भक्ति-गम्यः पर-ब्रह्म-मृग-बाणार्पणोऽनघः।
अद्रि-राजालयः कान्तः परमात्मा जगद्-गुरुः ॥ ३५ ॥
सर्व-कर्माचलस्त्वष्टा मङ्गल्यो मङ्गलावृतः।
महा-तपा दीर्घ-तपाः स्थविष्ठः स्थविरो ध्रुवः ॥ ३६ ॥

अहः संवत्सरो व्याप्तिः प्रमाणं पर-मं तपः।
 संवत्सर-करो मन्त्रः प्रत्ययः सर्व-दर्शनः ॥ ३७ ॥
 अजः सर्वेश्वरः स्निग्धो महा-रेता महा-बलः।
 योगी योग्यो महा-रेताः सिद्धः सर्वादिरग्नि-दः ॥ ३८ ॥
 वसुर्वसु-मनाः सत्यः सर्व-पाप-हरो ह-रः।
 अमृतः शाश्वतः शान्तो बाण-हस्तः प्रताप-वान् ॥ ३९ ॥
 कमण्डलु-धरो धन्वी वेदाङ्गो वेद-विन्मुनिः।
 भ्राजिष्णुर्भोजनं भोक्ता लोक-नेता दुराधरः ॥ ४० ॥
 अतीन्द्रियो महा-मायः सर्वावासश्चतुष्पथः।
 काल-योगी महा-नादो महोत्साहो महा-बलः ॥ ४१ ॥
 महा-बुद्धिर्महा-वीर्यो भूत-चारी पुरंदरः।
 निशा-चरः प्रेत-चारि-महा-शक्तिर्महा-द्युतिः ॥ ४२ ॥
 अनिर्देश्य-वपुः श्री-मान् सर्व-हार्यमितो गतिः।
 बहु-श्रुतो बहु-मयो नियतात्मा भवोद्भवः ॥ ४३ ॥
 ओजस्तेजोद्युति-करो नर्तकः सर्व-कामकः।
 नृत्य-प्रियो नृत्य-नृत्यः प्रकाशात्मा प्रतापनः ॥ ४४ ॥
 बुद्ध-स्पष्टाक्षरो मन्त्रः सन्मानः सार-सम्लवः।
 युगादि-कृद् युगावर्तो गम्भीरो वृष-वाहनः ॥ ४५ ॥
 इष्टो विशिष्टः शिष्टेष्टः शरभः शर-भो धनुः।
 अपां निधिरधिष्ठान-विजयो जय-काल-वित् ॥ ४६ ॥
 प्रतिष्ठितः प्रमाण-ज्ञो हिरण्य-कवचो हरिः।
 विरोचनः सुर-गणो विद्येशो विबुधाश्रयः ॥ ४७ ॥

बाल-रूपो बलोन्माथी विवर्तो गहनो गुरुः ।
 करणं कारणं कर्ता सर्व-बन्ध-विमोचनः ॥ ४८ ॥
 विद्वत्तमो वीत-भयो विश्व-भर्ता निशा-करः ।
 व्यवसायो व्यवस्थानः स्थान-दो जगदादि-जः ॥ ४९ ॥
 दुन्दुभो ललितो विश्वो भवात्मात्मनि संस्थितः ।
 वीरेश्वरो वीरभद्रो वीर-हा वीर-भृद्-विराट् ॥ ५० ॥
 वीर-चूडा-मणिवेत्ता तीव्र-नादो नदी-धरः ।
 आज्ञा-धारस्त्रिशूली च शिपि-विष्टः शिवालयः ॥ ५१ ॥
 वालखिल्यो महा-चापस्तिग्मांशुर्निधिरव्ययः ।
 अभिरामः सु-शरणः सुब्रह्मण्यः सुधा-पतिः ॥ ५२ ॥
 मधवान् कौशिको गो-मान् वि-श्रामः सर्व-शासनः ।
 ललाटाक्षो विश्व-देहः सारः संसार-चक्र-भृत् ॥ ५३ ॥
 अमोघ-दण्डी मध्य-स्थो हिरण्यो ब्रह्म-वर्चसी ।
 परमार्थः पर-मयः शम्बरो व्याघ्र-कोऽनलः ॥ ५४ ॥
 रुचिर्वर-रुचिर्वन्द्यो वाचस्पतिरहर्पतिः ।
 रविर्विरोचनः स्कन्धः शास्ता वैवस्वतोऽजनः ॥ ५५ ॥
 युक्तिरुन्नत-कीर्तिश्च शान्त-रागः परा-जयः ।
 कैलास-पति-कामारिः सविता रवि-लोचनः ॥ ५६ ॥
 विद्वत्-तमो वीत-भयो विश्व-हर्ताऽनिवारितः ।
 नित्यो नियत-कल्याणः पुण्य-श्रवण-कीर्तनः ॥ ५७ ॥
 दूर-श्रवा विश्व-सहो ध्येयो दुःस्वप्न-नाशनः ।
 उत्तारको दुष्कृति-हा दुर्धर्षो दुःसहोऽभयः ॥ ५८ ॥

अनादिर्भूर्भुवो लक्ष्मीः किरीटि-त्रिदशाधिपः ।
 विश्व-गोप्ता विश्व-भर्ता सुधीरो रुचिराङ्गदः ॥ ५९ ॥
 जननो जन-जन्मादिः प्रीति-मान् नीतिमान् नयः ।
 विशिष्टः काश्यपो भानुर्भीमो भीम-पराक्रमः ॥ ६० ॥
 प्रणवः सप्तधा-चारो महा-कायो महा-धनुः ।
 जन्माधिपो महा-देवः सकलागम-पार-गः ॥ ६१ ॥
 तत्त्वातत्त्व-विवेकात्मा विभूष्णुर्भूति-भूषणः ।
 ऋषिर्ब्राह्मण-विज्जिष्णुर्जन्म-मृत्यु-जरातिगः ॥ ६२ ॥
 यज्ञो यज्ञ-पतिर्यज्वा यज्ञान्तोऽमोघ-विक्रमः ।
 महेन्द्रो दुर्भरः सेनी यज्ञाङ्गो यज्ञ-वाहनः ॥ ६३ ॥
 पञ्च-ब्रह्म-समुत्पत्तिर्विश्वेशो विमलोदयः ।
 आत्म-योनिरनाद्यन्तो षड्विंशत्-सप्त-लोक-धृक् ॥ ६४ ॥
 गायत्री-वल्लभः प्रांशुर्विश्वावासः प्रभा-करः ।
 शिशुर्गिरि-रतः सम्राट्-सुषेणः सुर-शत्रु-हा ॥ ६५ ॥
 अ-मोघोऽरिष्ट-मथनो मुकुन्दो विगत-ज्वरः ।
 स्वयं-ज्योतिरनु-ज्योतिरात्म-ज्योतिरचञ्चलः ॥ ६६ ॥
 पिङ्गलः कपिल-श्मश्रुः शास्त्र-नेत्रस्त्रयी-तनुः ।
 ज्ञान-स्कन्धो महा-ज्ञानी निरुत्पत्तिरुपप्लवः ॥ ६७ ॥
 भगो विवस्वानादित्यो योगाचार्यो बृहस्पतिः ।
 उदार-कीर्तिरुद्योगी सद्-योगी सदसन्मयः ॥ ६८ ॥
 नक्षत्र-माली राकेशः साधिष्ठानः षडाश्रयः ।
 पवित्र-पाणिः पापारिर्मणि-पूरो मनोगतिः ॥ ६९ ॥

हृत्-पुण्डरीकमासीनः शुक्लः शान्तो वृषा-कपिः ।
विष्णुर्ग्रह-पतिः कृष्णः समर्थोऽनर्थ-नाशनः ॥ ७० ॥

अधर्म-शत्रुरक्षय्यः पुरु-हूतः पुरु-घृतः ।
ब्रह्म-गर्भो बृहद्-गर्भो धर्म-धेनुर्धनागमः ॥ ७१ ॥

जगद्धितैषि-सुगतः कुमारः कुशलागमः ।
हिरण्य-वर्णो ज्योतिष्मान् नाना-भूत-धरो ध्वनिः ॥ ७२ ॥

अरोगो नियमाध्यक्षो विश्वामित्रो द्विजोत्तमः ।
बृहज्ज्योतिः सुधामा च महा-ज्योतिरनुत्तमः ॥ ७३ ॥

मातामहो मातरिश्वा नभस्वान् नाग-हार-धृक् ।
पुलस्त्यः पुलहोऽगस्त्यो जातूकर्ण्यः पराशरः ॥ ७४ ॥

निरावरण-धर्म-ज्ञो विरिञ्चो विष्टर-श्रवाः ।
आत्म-भूरनिरुद्धोऽत्रि-ज्ञान-मूर्तिर्महा-यशः ॥ ७५ ॥

लोक-चूडामणिर्वीरः चण्ड-सत्य-पराक्रमः ।
व्याल-कल्पो महा-कल्पो महा-वृक्षः कला-धरः ॥ ७६ ॥

अलं-करिष्णुस्त्वचलो रोचिष्णुर्विक्रमोत्तमः ।
आशु-शब्द-पतिर्वेगी प्लवनः शिखि-सारथिः ॥ ७७ ॥

असंसृष्टोऽतिथिः शक्रः प्रमाथी पाप-नाशनः ।
वसु-श्रवाः कव्य-वाहः प्रतप्तो विश्व-भोजनः ॥ ७८ ॥

जयी जराधि-शमनो लोहितश्च तनूनपात् ।
पृषदश्वो नभो योनिः सुप्रतीकस्तमिस्र-हा ॥ ७९ ॥

निदाघस्तपनो मेघः पक्षः पर-पुरं-जयः ।
मुखानिलः सुनिष्पन्नः सुरभिः शिशिरात्मकः ॥ ८० ॥

वसन्तो माधवो ग्रीष्मो नभस्यो बीज-वाहनः ।
अङ्गिरा मुनिरात्रेयो वि-मलो विश्व-वाहनः ॥ ८१ ॥

पावनः पुरुजिच्छक्रस्त्रि-विद्यो नर-वाहनः ।
मनो-बुद्धिरहङ्कारः क्षेत्र-ज्ञः क्षेत्र-पालकः ॥ ८२ ॥

तेजो-निधिर्ज्ञान-निधिर्विपाको विघ्न-कारकः ।
अ-धरोऽनुत्तरो ज्ञेयो ज्येष्ठो निःश्रेयसालयः ॥ ८३ ॥

शैलो नगस्तनुर्दोहो दानवारिररि-दमः ।
चारु-धीर्जनकश्चारु-विशल्यो लोक-शल्य-कृत् ॥ ८४ ॥

चतुर्वेदश्चतुर्भावश्चतुरश्चतुर-प्रियः ।
आम्नायोऽथ समाम्नायस्तीर्थ-देव-शिवालयः ॥ ८५ ॥

बहु-रूपो महा-रूपः सर्व-रूपश्चराचरः ।
न्याय-निर्वाहको न्यायो न्याय-गम्यो निरञ्जनः ॥ ८६ ॥

सहस्र-मूर्धा देवेन्द्रः सर्व-शस्त्र-प्रभञ्जनः ।
मुण्डो वि-रूपो वि-कृतो दण्डी दान्तो गुणोत्तमः ॥ ८७ ॥

पिङ्गलाक्षोऽथ हर्यक्षो नील-ग्रीवो निरामयः ।
सहस्र-बाहुः सर्वेशः शरण्यः सर्व-लोक-भृत् ॥ ८८ ॥

पद्मासनः परं-ज्योतिः परावर-परं-फलः ।
पद्म-गर्भो महा-गर्भो विश्व-गर्भो विचक्षणः ॥ ८९ ॥

परावर-ज्ञो बीजेशः सु-मुखः सु-महा-स्वनः ।
देवासुर-गुरुर्देवो देवासुर-नमस्कृतः ॥ ९० ॥

देवासुर-महा-मात्रो देवासुर-महाश्रयः ।
देवादि-देवो देवर्षिर्देवासुर-वर-प्रदः ॥ ९१ ॥

देवासुरेश्वरो दिव्यो देवासुर-महेश्वरः।
 सर्व-देव-मयोऽचिन्त्यो देवतात्माऽऽत्म-सम्भवः ॥ ९२ ॥
 ईड्योऽनीशः सुर-व्याघ्रो देव-सिंहो दिवा-करः।
 विबुधाग्र-वर-श्रेष्ठः सर्व-देवोत्तमोत्तमः ॥ ९३ ॥
 शिव-ज्ञान-रतः श्रीमान् शिखि-श्री-पर्वत-प्रियः।
 जय-स्तम्भो विशिष्टम्भो नरसिंह-निपातनः ॥ ९४ ॥
 ब्रह्म-चारी लोक-चारी धर्म-चारी धनाधिपः।
 नन्दी नन्दीश्वरो नग्नो नग्न-व्रत-धरः शुचिः ॥ ९५ ॥
 लिङ्गाध्यक्षः सुराध्यक्षो युगाध्यक्षो युगावहः।
 स्व-वशः स-वशः स्वर्ग-स्वरः स्वर-मय-स्वनः ॥ ९६ ॥
 बीजाध्यक्षो बीज-कर्ता धन-कृद् धर्म-वर्धनः।
 दम्भोऽदम्भो महा-दम्भः सर्व-भूत-महेश्वरः ॥ ९७ ॥
 श्मशान-निलयस्तिष्ठः सेतुरप्रतिमाकृतिः।
 लोकोत्तर-स्फुटालोकस्त्र्यम्बको नाग-भूषणः ॥ ९८ ॥
 अन्धकारिर्मख-द्वेषी विष्णु-कन्धर-पातनः।
 वीत-दोषोऽक्षय-गुणो दक्षारिः पूष-दन्त-हृत् ॥ ९९ ॥
 धूर्जटिः खण्ड-परशुः स-कलो निष्कलोऽनघः।
 आ-धारः सकलाधारः पाण्डुराभो मृडो नटः ॥ १०० ॥
 पूर्णः पूरयिता पुण्यः सुकुमारः सुलोचनः।
 साम-गेयः प्रिय-करः पुण्य-कीर्तिर-नाम-यः ॥ १०१ ॥
 मनोजवस्तीर्थ-करो जटिलो जीवितेश्वरः।
 जीवितान्त-करो नि-त्यो वसु-रेता वसु-प्रियः ॥ १०२ ॥

सद्-गतिः सत्-कृतिः सक्तः काल-कण्ठः कला-धरः ।
 मानी मान्यो महा-कालः सद्-भूतिः सत्-परायणः ॥ १०३ ॥

चन्द्र-सञ्जीवनः शास्ता लोक-गूढोऽमराधिपः ।
 लोक-बन्धुर्लोक-नाथः कृत-ज्ञः कृति-भूषणः ॥ १०४ ॥

अनपाय्यक्षरः कान्तः सर्व-शास्त्र-भृतां वरः ।
 तेजो-मयो द्युति-धरो लोक-मायोऽग्रणीरणुः ॥ १०५ ॥

शुचि-स्मितः प्रसन्नात्मा दुर्जयो दुरतिक्रमः ।
 ज्योतिर्मयो निराकारो जगन्नाथो जलेश्वरः ॥ १०६ ॥

तुम्ब-वीणी महा-कायो वि-शोकः शोक-नाशनः ।
 त्रि-लोकात्मा त्रि-लोकेशः शुद्धः शुद्धीरथाक्ष-जः ॥ १०७ ॥

अव्यक्त-लक्षणोऽव्यक्तो व्यक्ताव्यक्तो विशां पतिः ।
 वर-शीलो वर-तुलो मानो मान-धनो मयः ॥ १०८ ॥

ब्रह्मा विष्णुः प्रजा-पालो हंसो हंस-गतिर्यमः ।
 वेधा धाता विधाता च अत्ता हर्ता चतुर्मुखः ॥ १०९ ॥

कैलास-शिखरावासी सर्वावासी सतां गतिः ।
 हिरण्य-गर्भो हरिणः पुरुषः पूर्व-जः पिता ॥ ११० ॥

भूतालयो भूत-पतिर्भूति-दो भुवनेश्वरः ।
 संयोगी योग-विद्-ब्रह्मा ब्रह्मण्यो ब्राह्मण-प्रियः ॥ १११ ॥

देव-प्रियो देव-नाथो देव-ज्ञो देव-चिन्तकः ।
 विषमाक्षः कलाध्यक्षो वृषाङ्को वृष-वर्धनः ॥ ११२ ॥

निर्मदो निरहङ्कारो निर्मोहो निरुपद्रवः ।
 दर्प-हा दर्पितो दृप्तः सर्वर्तु-परिवर्तकः ॥ ११३ ॥

सप्तजिह्वः सहस्रार्चिः स्निग्धः प्रकृति-दक्षिणः ।
 भूत-भव्य-भवन्नाथः प्रभवो भ्रान्ति-नाशनः ॥ ११४ ॥
 अर्थोऽनर्थो महा-कोशः पर-कार्यैक-पण्डितः ।
 निष्कण्टकः कृतानन्दो निर्व्याजो व्याज-मर्दनः ॥ ११५ ॥
 सत्त्ववान् सात्त्विकः सत्य-कीर्ति-स्तम्भ-कृतागमः ।
 अकम्पितो गुण-ग्राही नैकात्मा नैक-कर्म-कृत् ॥ ११६ ॥
 सु-प्रीतः सु-मुखः सूक्ष्मः सु-करो दक्षिणोऽनलः ।
 स्कन्धः स्कन्ध-धरो धुर्यः प्रकटः प्रीति-वर्धनः ॥ ११७ ॥
 अपराजितः सर्व-सहो विदग्धः सर्व-वाहनः ।
 अधृतः स्व-धृतः साध्यः पूर्त-मूर्तिर्यशोधरः ॥ ११८ ॥
 वराह-शृङ्ग-धृग् वायुर्बलवानेक-नायकः ।
 श्रुति-प्रकाशः श्रुति-मानेक-बन्धुरनेक-धृक् ॥ ११९ ॥
 श्री-वल्लभ-शिवारम्भः शान्त-भद्रः समञ्जसः ।
 भू-शयो भूति-कृद्-भूतिर्भूषणो भूत-वाहनः ॥ १२० ॥
 अकायो भक्त-काय-स्थः काल-ज्ञानी कला-वपुः ।
 सत्य-व्रत-महा-त्यागी निष्ठा-शान्ति-परायणः ॥ १२१ ॥
 परार्थ-वृत्तिर्वर-दो विविक्तः श्रुति-सागरः ।
 अनिर्विण्णो गुण-ग्राही कलङ्काङ्कः कलङ्क-हा ॥ १२२ ॥
 स्वभाव-रुद्-द्रो मध्य-स्थः शत्रु-घ्नो मध्य-नाशकः ।
 शिखण्डी कवची शूली चण्डी मुण्डी च कुण्डली ॥ १२३ ॥
 मेखली कवची खड्गी मायी संसार-सारथिः ।
 अमृत्युः सर्व-दृक् सिंहस्तेजो-राशिर्महा-मणिः ॥ १२४ ॥

अ-सङ्ख्येयोऽप्रमेयात्मा वीर्यवान् कार्य-कोविदः ।
वेद्यो वेदार्थ-विद्-गोप्ता सर्वाचारो मुनीश्वरः ॥ १२५ ॥

अ-नुत्तमो दुराधर्षो मधुरः प्रिय-दर्शनः ।
सुरेशः शरणं सर्वः शब्द-ब्रह्म-सतां गतिः ॥ १२६ ॥

काल-भक्षः कलङ्कारिः कङ्कणी-कृत-वासुकिः ।
महेष्वासो मही-भर्ता निष्कलङ्को वि-श्वङ्गलः ॥ १२७ ॥

द्यु-मणिस्तरणिर्धन्यः सिद्धि-दः सिद्धि-साधनः ।
निवृत्तः संवृतः शिल्पो व्यूढोरस्को महा-भुजः ॥ १२८ ॥

एक-ज्योतिर्निरातङ्को नरो नारायण-प्रियः ।
निर्लेपो निष्प्रपञ्चात्मा निर्व्यग्रो व्यग्र-नाशनः ॥ १२९ ॥

स्तव्य-स्तव-प्रियः स्तोता व्यास-मूर्तिरनाकुलः ।
निरवद्य-पदोपायो विद्या-राशिरविक्रमः ॥ १३० ॥

प्रशान्त-बुद्धिरक्षुद्रः क्षुद्र-हा नित्य-सुन्दरः ।
धैर्याग्र्य-धुर्यो धात्रीशः शाकल्यः शर्वरी-पतिः ॥ १३१ ॥

परमार्थ-गुरुर्दृष्टिर्गुरुराश्रित-वत्सलः ।
रसो रस-ज्ञः सर्व-ज्ञः सर्व-सत्त्वावलम्बनः ॥ १३२ ॥

॥ इति श्री-लिङ्ग-महा-पुराणे पूर्व-भागे अष्टनवतितमे अध्याये
भगवता विष्णुना प्रोक्तं श्री-शिव-सहस्र-नाम-स्तोत्रम् ॥

सूत उवाच

एवं नाम्नां सहस्रेण तुष्टाव वृषभ-ध्वजम् ॥ १५९ ॥

स्नापयामास च विभुः पूजयामास पङ्कजैः ।
परीक्षार्थं हरेः पूजा-कमलेषु महेश्वरः ॥ १६० ॥

गोपयामास कमलं तदैकं भुवनेश्वरः।
 हृत-पुष्पो हरिस्तत्र किमिदं त्वभ्यचिन्तयत्॥ १६१ ॥
 ज्ञात्वा स्व-नेत्रमुद्धृत्य सर्व-सत्त्वावलम्बनम्।
 पूजयामास भावेन नाम्ना तेन जगद्-गुरुम्॥ १६२ ॥
 ततस्तत्र विभुर्दृष्ट्वा तथा-भूतं हरो हरिम्।
 तस्मादवतताराशु मण्डलात् पावकस्य च॥ १६३ ॥
 कोटि-भास्कर-सङ्काशं जटा-मुकुट-मण्डितम्।
 ज्वाला-मालावृतं दिव्यं तीक्ष्ण-दंष्ट्रं भयं-करम्॥ १६४ ॥
 शूल-टङ्क-गदा-चक्र-कुन्त-पाश-धरं हरम्।
 वरदाभय-हस्तं च द्वीपि-चर्मोत्तरीयकम्॥ १६५ ॥
 इत्थं-भूतं तदा दृष्ट्वा भवं भस्म-विभूषितम्।
 हृष्टो नमश्चकाराशु देव-देवं जनार्दनः॥ १६६ ॥
 दुद्रुवुस्तं परिक्रम्य सेन्द्रा देवास्त्रि-लोचनम्।
 चचाल ब्रह्म-भुवनं चकम्पे च वसुन्धरा॥ १६७ ॥
 ददाह तेजस्तच्छम्भोः प्रान्तं वै शत-योजनम्।
 अधस्ताच्चोर्ध्वतश्चैव हाहेत्यकृत भूतले॥ १६८ ॥
 तदा प्राह महादेवः प्रहसन्निव शङ्करः।
 सम्प्रेक्ष्य प्रणयाद् विष्णुं कृताञ्जलि-पुटं स्थितम्॥ १६९ ॥
 ज्ञातं मयेदमधुना देव-कार्यं जनार्दन।
 सुदर्शनारव्यं चक्रं च ददामि तव शोभनम्॥ १७० ॥
 यद् रूपं भवता दृष्टं सर्व-लोक-भयं-करम्।
 हिताय तव यत्नेन तव भावाय सुव्रत॥ १७१ ॥

शान्तं रणाजिरे विष्णो देवानां दुःख-साधनम्।
शान्तस्य चास्त्रं शान्तं स्याच्छान्तेनास्त्रेण किं फलम् ॥ १७२ ॥

शान्तस्य समरे चास्त्रं शान्तिरेव तपस्विनम्।
योद्धुः शान्त्या बल-च्छेदः परस्य बल-वृद्धि-दः ॥ १७३ ॥

देवैरशान्तैर्यद् रूपं मदीयं भावयाव्ययम्।
किमायुधेन कार्यं वै योद्धुं देवारि-सूदन ॥ १७४ ॥

क्षमा युधि न कार्या वै योद्धुं देवारि-सूदन।
अनागते व्यतीते च दौर्बल्ये स्व-जनोत्करे ॥ १७५ ॥

अकालिके त्वधर्मे च अनर्थे वाऽरि-सूदन।
एवमुक्त्वा ददौ चक्रं सूर्यायुत-सम-प्रभम् ॥ १७६ ॥

नेत्रं च नेता जगतां प्रभुर्वै पद्म-सन्निभम्।
तदा-प्रभृति तं प्राहुः पद्माक्षमिति सु-व्रतम् ॥ १७७ ॥

दत्त्वेनं नयनं चक्रं विष्णवे नील-लोहितः।
पस्पर्श च कराभ्यां वै सुशुभाभ्यामुवाच ह ॥ १७८ ॥

वरदोऽहं वर-श्रेष्ठ वरान् वरय चेप्सितान्।
भक्त्या वशी-कृतो नूनं त्वयाऽहं पुरुषोत्तम ॥ १७९ ॥

इत्युक्तो देव-देवेन देव-देवं प्रणम्य तम्।
त्वयि भक्तिर्महादेव प्रसीद वरमुत्तमम् ॥ १८० ॥

नान्यमिच्छामि भक्तानामार्तयो नास्ति यत् प्रभो।
तच्छ्रुत्वा वचनं तस्य दयावान् सुतरां भवः ॥ १८१ ॥

पस्पर्श च ददौ तस्मै श्रद्धां शीतांशु-भूषणः।
प्राह चैवं महा-देवः परमात्मानमच्युतम् ॥ १८२ ॥

मयि भक्तश्च वन्द्यश्च पूज्यश्चैव सुरासुरैः।
भविष्यसि न सन्देहो मत्-प्रसादात् सुरोत्तम ॥ १८३ ॥

यदा सती दक्ष-पुत्री विनिन्द्यैव सुलोचना।
मातरं पितरं दक्षं भविष्यति सुरेश्वरी ॥ १८४ ॥

दिव्या हैमवती विष्णो तदा त्वमपि सुव्रत।
भगिनीं तव कल्याणीं देवीं हैमवतीमुमाम् ॥ १८५ ॥

नियोगाद् ब्रह्मणः साध्वीं प्रदास्यसि ममैव ताम्।
मत्-सम्बन्धी च लोकानां मध्ये पूज्यो भविष्यसि ॥ १८६ ॥

मां दिव्येन च भावेन तदा प्रभृति शङ्करम्।
द्रक्ष्यसे च प्रसन्नेन मित्र-भूतमिवात्मना ॥ १८७ ॥

इत्युत्तवाऽन्तर्दधे रुद्रो भगवान् नील-लोहितः।
जनार्दनोऽपि भगवान् देवानामपि सन्निधौ ॥ १८८ ॥

अयाचत महादेवं ब्रह्माणं मुनिभिः समम्।
मया प्रोक्तं स्तवं दिव्यं पद्म-योने सुशोभनम् ॥ १८९ ॥

यः पठेच्छृणुयाद् वाऽपि श्रावयेद् वा द्विजोत्तमान्।
प्रतिनाम्नि हिरण्यस्य दत्तस्य फलमाप्नुयात् ॥ १९० ॥

अश्वमेध-सहस्रेण फलं भवति तस्य वै।
घृताद्यैः स्नापयेद् रुद्रं स्थाल्या वै कलशैः शुभैः ॥ १९१ ॥

नाम्नां सहस्रेणानेन श्रद्धया शिवमीश्वरम्।
सोऽपि यज्ञ-सहस्रस्य फलं लब्ध्वा सुरेश्वरैः ॥ १९२ ॥

पूज्यो भवति रुद्रस्य प्रीतिर्भवति तस्य वै।
तथाऽस्त्विति तथा प्राह पद्मयोनिर्जनार्दनम् ॥ १९३ ॥

जग्मतुः प्रणिपत्यैनं देव-देवं जगद्-गुरुम्।
 तस्मान्नाम्नां सहस्रेण पूजयेदनघो द्विजाः।
 जपेन्नाम्नां सहस्रं च स याति परमां गतिम्॥ १९४ ॥
 ॥ इति श्री-लिङ्ग-महा-पुराणे पूर्व-भागे सहस्र-नामभिः पूजनाद्
 विष्णु-चक्र-लाभो नामाष्टनवतितमोऽध्यायः ॥
 दुःस्वप्न-दुःशकुन-दुर्गति-दौर्मनस्य
 दुर्भिक्ष-दुर्व्यसन-दुःसह-दुर्यशांसि ।
 उत्पात-ताप-विषभीतिम् असद्-ग्रहार्तिम्
 व्याधींश्च नाशयतु मे जगतामधीशः ॥
 ॥ इति श्री-शिवसहस्रनामस्तोत्रं सम्पूर्णम् ॥

This stotra can be accessed in multiple scripts at:

http://stotrasamhita.net/wiki/Shiva_Sahasranama_Stotram-_Vishnu_Krtam. This PDF was downloaded from <http://stotrasamhita.github.io>.

Facebook: <http://facebook.com/StotraSamhita>

GitHub: <http://stotrasamhita.github.io> | <http://github.com/stotrasamhita>

Credits: <http://stotrasamhita.github.io/about/>